

Väljavõtte õppekava üldosast peatükk nr 6

6. HARIDUSLIKE ERIVAJADUSTEGA ÕPILASTE TOETAMINE

6.1. Õppekorralduse põhimõtted lihtsustatud õppes

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 46 lõike 9 kohaselt lähtub kool õppe korraldamisel kaasava hariduse põhimõtetest. Vääna Mõisakooli eesmärk on luua eeldused 6. klassi lõpetajatele koolitee jätkamiseks 7. klassis. Selleks toetame õpilase individuaalset võimetekohast arengut läbi kaasava hariduse põhimõtete, mis tähendab, et tulenevalt õpilase individuaalsest vajadusest tagatakse õpilasele võimetekohane õpe ja vajalik tugi õpetajate, tugispetsialistide, abiõpetajate ja teiste spetsialistide koostöös. Tugiõppesüsteem toetab õpilase arengut tulenevalt tema hariduslikest erivajadustest, eesmärgiks saavutada põhikooli ja gümnaasiumi õppekava nõuetele vastavaid tulemusi.

Lihtsustatud õppe põhiülesanne on toetada ja suunata tõhustatud või erituge vajava õpilase arengut. Iga õpilase hariduslike erivajaduste toetamiseks rakendatakse temale sobilikke eripedagoogilisi meetodeid. Vajaduse korral koostatakse õpilasele individuaalne õppekava, milles esitatakse vähendatud või ka kõrgendatud nõuded õpitulemustele. Lihtsustatud õppe sisu on valdavalt suunatud praktiliste oskuste ja teadmiste omandamisele. Õpetamine, kasvatamine ja arengu toetamine toimub valdavalt praktilise õppeviisi (harjutamise) kaudu. Reegleid ja teoreetilisi teadmisi õpetatakse minimaalselt, aga sel määral, et üldistada ja teadvustada praktiliselt omandatud. Kooli õppe- ja kasvatusprotsessis kujundatakse õpilastel suutlikkust ja oskusi, et pingutada jõukohasel viisil ning teha koostööd nii eakaaslaste kui ka erinevate täiskasvanutega. Taotletakse, et õpilastel kujuneksid teadmised, oskused ja hoiakud, mis võimaldavad neil (vajaduse korral suunamise või abiga) jälgida, hinnata ning kohendada oma käitumist ja õpitegevust. Väärtushoiakute kujundamisel taotletakse, et õpilane tunneb vastutust oma tegude tagajärgede eest, järgib üldlevinud väärtusi, määratleb end riigi kodanikuna. Kool aitab kaasa õpilaste kasvamisele isiksusteks, kes on motiveeritud jätkama õpinguid ja tulevad võimalikult iseseisvalt toime erinevates rollides: perekonnas, võimetekohasel tööl ja avalikus elus. Teadmiste, väärtushinnangute ja praktiliste oskuste kujunemist toetab järjepidev koostöö erinevate osaliste vahel. Tähtis on õpetajate, tugispetsialistide ja lastevanemate koostöö (ühised nõudmised, samalaadne abi jms). Vajaduse korral kaasatakse tugispetsialiste väljastpoolt kooli, kohaliku omavalitsuse esindajaid jt.

Tugimeetmed

Tugimeeskonna peamine ülesanne on koostöös õpetajate, lapsevanemate ja teiste (tugi)spetsialistidega toetada õpilase arengut ja võimetekohast õppimist.

- **Sotsiaalpedagoogiline nõustamine**

Sotsiaalpedagoogiline nõustamine on koostöös õpilase võrgustikuga tema sotsiaalsete oskuste arendamine, sh kohanemine haridusasutuses, toimetulek koolikiusamisega, enesekontrolli arendamine, suhete loomine ja säilitamine. Läbi võrgustikutöö koordineerib sotsiaalpedagoog erinevate pedagoogiliste probleemide ennetust ja lahenduste otsimist.

- **Eripedagoogiline nõustamine ja eripedagoogi tugi õppijale**

Eripedagoogilise nõustamise eesmärgiks on lapse ja noore õppetegevuse toetamine ning õpioskuste arendamine erinevates valdkondades. Eripedagoog hindab õpilase arengutaset ja psüühilisi protsesse (mälu, tähelepanu, mõtlemisprotsessid jne). Ta kaardistab õpilase võimalikud erisused, valib sobiva metoodika ja toetab õpilase toimetulekut, arvestades

sealjuures õppekava nõuetega ja tehes koostööd õpetajate, vanemate ja teiste tugispetsialistidega.

- **Õpiabi**

Kui õpilasel esineb raskusi õppekavas nõutavate õpitulemuste saavutamisel, teeb õpetaja õpilasele ja lapsevanemale ettepaneku õpilasel osaleda õpiabi tunnis. Õpiabirühma eesmärk on toetada lühiajaliste, pikaajaliste või püsivate spetsiifiliste õpiraskustega 1. - 6. klassi õpilasi. Õpiabirühma tund on korrigeeriv suunitlusega, arvestades õpilase ealisi ja individuaalseid iseärasusi, psüühiliste protsesside (taju, tähelepanu, mälu, mõtlemine), tunde- ja tahtevalla, motoorika, kõne, suhtlemise ning õpioskuste taset.

- **Ümarlaud**

VMK-s toimib vajaduspõhine toetav ümarlaud, mille eesmärk on aidata kaasa õpilaste ja õpetajate heaolule ning luua tugivõrgustik, kellega koostöös leida lahendusi erinevatele küsimustele. Toetaval ümarlaual on oluline roll lahenduste otsimisel, tugimeetmete rakendamisel ning tugivõrgustiku koostööl.

- **Individuaalne õppekava (IÕK)**

Individuaalne õppekava on hariduslike erivajadustega õpilaste jaoks koostatud õppekava, milles kirjeldatakse õpilasele vajalikke tingimusi võimetekohaseks õppimiseks ja arenemiseks. Lapsevanema nõusolekul võib kool teha õpilast õpetades muudatusi või kohandusi õppesisus, õppeprotsessis, õppekoormuses ja õppekeskkonnas. IÕK koostamisel kaasatakse vajaduse kohaselt õpetajaid ning tugispetsialiste.

- **Pikapäevarühm**

Pikapäevarühmas pakutakse õpilasele järelevalvet ja abi tunnis pooleli jäänud õppeülesannete tegemiseks ning koduste tööde täitmiseks, suunatakse õpilasi huviringidesse, tegeletakse käeliste tegevustega ning juhitakse õpilaste mängulist tegevust.

- **Projektõpe andekatele õpilastele**

Talendipunktis osalevad õpilased vastavalt sellele, missugune projekt jooksval aastal toimub ja missuguste eriannetega või omapärase mõttemustriga õpilasi selle õnnestumiseks kaasata on võimalik.

Vääna Mõisakooli tugitegevuste rollide jaotus

Õpetaja	<p>Õpilase erisuste esmane märkaja on õpetaja, kes kasutab koostöös tugimeeskonnaga õppe- ja kasvatustöös õpilase abistamiseks erinevaid meetodikaid:</p> <ul style="list-style-type: none">● õpilase eripärast tulenev lähenemine, individuaalne juhendamine ja sobiva õppevara kasutamine, konsultatsioonid;● korraldab esimese suhtluse perega, andes teada õpilase erisustest. Õpetaja annab infot kasutusele võetud õppetööd toetavatest meetmetest;● erisuste püsimisel konsulteerib tugimeeskonda kuuluvate spetsialistidega, et kohaldada tõhusamaid meetmeid.
----------------	--

<p>HEV-koordineerija</p>	<p>Ülesandeks on HEV õpilase õppe ja arengu toetamiseks vajaliku koostöö korraldamine tugispetsialistide, õpetajate ja lapsevanemate vahel.</p> <p>HEV-koordineerija ülesanded:</p> <ul style="list-style-type: none"> • määrab koostöös teiste tugispetsialistidega HEV õpilasele tugiteenused, lähtudes õpilase vajadustest, koolivälise nõustamiskomisjoni otsusest ning kooli võimalustest; • koordineerib õpilasele individuaalse õppekava koostamist; • koordineerib õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardi täitmist ja nõustab õpetajaid selle koostamisel; • kutsub kokku toetava ümarlaua koosolekud; • hindab koostöös õpetajate ja tugispetsialistidega soovitud toe rakendamise mõju ja teeb ettepanekuid edasiseks tegevuseks; • teeb koostööd tugispetsialistide, kooli juhtkonna, õpetajate, lapsevanemate, valla ja teiste last toetavate ametiasutustega.
<p>Sotsiaalpedagoog</p>	<p>Ülesandeks on kavandada, koordineerida, teostada ning analüüsida sotsiaalpedagoogilist tegevust VMK-s, tehes koostööd lapsevanematega (eestkostjatega) ja haridustöötajatega ning kaasates vajadusel teisi kooliväliseid spetsialiste:</p> <ul style="list-style-type: none"> • märkab, selgitab ja viib läbi esmase sotsiaalpedagoogilise hindamise abi vajava lapse lähikeskkonna ressurside ning võimaluste selgitamiseks ning vajalikuks sekkumiseks; • suunab last analüüsima ennast ja oma käitumist, õpetab, innustab ja motiveerib last rakendama sotsiaalseid pädevusi edendavaid strateegiaid; • nõustab lapsevanemaid lapse sotsiaalsete pädevuste teemal ja selgitab lapse eakohaseid sotsiaalsed toimetulekuoskusi takistavaid tegureid, abistades sobivamate kasvatusalaste strateegiate leidmisel ja rakendamisel. Jagab infot haridusasutuse välistest abi- ja nõustamis võimalustest; • nõustab haridusasutuse töötajaid ja juhtkonda laste heaolu ja turvalisust tagava õpikeskkonna kujundamisel, tegeleb ennetus- ja lahendustegevuste koordineerimisega; • teeb koostööd sotsiaalpedagoogilise teavitustöö ja parimate praktikate rakendamiseks (osalemine teemapäevadel, tööühmades, aineseksioonides, loengutel, professionaalne enesearendamine). Osaleb erialases arendustegevuses.
<p>Eripedagoog</p>	<p>Eripedagoog toetab õpilase tunnetus- ja õpioskuste arendamist individuaal- või rühmatundides, analüüsib arengudünaamikat ja rakendatud tugimeetmete tulemuslikkust, dokumenteerib tulemused.</p> <p>Täpsemalt on tööülesanded järgmised:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tundide vaatlemine ning õpetajate nõustamine õpilasele jõukohase õppematerjali valikul ja erinevate õpistrateegiatega ning võtete kasutamise osas. • õpetajate nõustamine individuaalse õppekava (IÕK) koostamisel, hindamise korraldamisel

	<ul style="list-style-type: none"> ● esmase hindamise läbiviimine õpilase õpi- ja võimete taseme ja õpivajaduse kindlakstegemiseks, vajadusel õpilasele täiendavate uuringute soovitamise; ● HEV õpilastele mõeldud õppetegevuse ettevalmistamine, õppemetoodilise materjali valik ja koostamine; ● lapsevanemate nõustamine HEV õpilaste arendamisel ja nende toimetuleku toetamisel; ● spetsialistide kaasamine arengu-, õppe- ja kasvatustegevuse planeerimisel; ● õpiabi matemaatikas ja eesti keeles üld- ja tõhustatud ning eritoe raames. ● eripedagoogilised tugitunnid õpi- ja tunnetusoskuste arendamiseks, õppeaine alaste oskuste õpe. ● hindamise tulemuste dokumenteerimine õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardil.
Logopeed	<p>Logopeedi ülesandeks on välja selgitada suulise ja kirjaliku kõne häired ja toetada nende arengut.</p> <p>Teenust pakutakse Harku valla kaudu lepingupartnerite juures Rajaleidja otsuse alusel.</p>
Psühholoog	<p>Psühholoogi põhiülesandeks on nõustamine. Psühholoog aitab lahendada lastega seotud probleeme, näiteks riskikäitumise tekkimine, ärevus, koolikohustuse mittetäitmine.</p> <p>Teenust pakutakse Harku valla kaudu lepingupartnerite juures Rajaleidja otsuse alusel või kooli tugimeeskonna soovitusel.</p>
Talendipunkti koordinaator	<p>Ülesandeks on andekate õpilaste kaasamine projektõppesse nende õpivõimekuse ja arengu täiendavaks toetamiseks:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● toetab ja juhendab õpetajaid andekuse väljaselgitamisel; ● osaleb tundide vaatluses ning kaardistab andekate projektõppes osalevad õpilased; ● kaasab sobiva mõttemustri ning andega õpilased projekti elluviimise meeskonda; ● juhib koostöös erirühmade juhendajatega projektõppe lähteülesande väljatöötamist; ● esitab projektõppe tulemi.
Pikapäevarühma õpetaja	<p>Ülesandeks on pikapäevarühmas õppe- ja kasvatustöö tulemuslik korraldamine:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● tagab õpilaste turvalisuse pikapäevarühmas viibimise ajal; ● teeb koostööd klassijuhatajaga, kooli juhtkonnaga, lapsevanematega; ● suunab kodutööde tegemist ning pakub abi tunnis pooleli jäänud õppeülesannete tegemiseks ja koduste tööde täitmiseks; ● suunab õpilasi huviringidesse.
Abiõpetaja	<p>Abiõpetaja kuulub pedagoogilise personali hulka, kelle ülesanne on koostöös õpetajaga toetada õppija arengut, aitamaks õpilasel saavutada püstitatud õpitulemusi.</p>

	Abistab tuge vajavaid õpilasi kogu rühma või klassiga läbiviidavas töös õpetaja ja/või tugispetsialisti eelneva juhendamise järgi.
Tugiisik	Tugiisiku teenust korraldab Harku Vallavalitsuse sotsiaal- ja tervishoiuosakond. Tugiisik on kaasatud õpilast toetava meeskonna tugivõrgustikku. Tugiisiku põhiülesandeks on igakülgsest toetada õpilast tema igapäevases kooli õppe- ja kasvatusprotsessis.
Kooliõde	Kooliõe ülesandeks on: <ul style="list-style-type: none"> ● jälgida õpilase tervislikku seisundit; ● kujundada tervislikku eluviisi õpilaste seas; ● õpilaste, lastevanemate ja koolitöötajate nõustamine terviseküsimustes; ● teostab lapsevanema nõusolekul lapse vaksineerimist riikliku immuniseerimiskava alusel; ● osutab esmaabi traumade ja vigastuste korral; ● korraldab vastava dokumendihje ja suhtluse.
Vastavalt vajadusele ning omavalitsuse võimalustele on koostöös Harku Vallavalitsuse lapse heaolu spetsialistidega võimalik rakendada täiendavaid teraapiate teenuseid (nt loovteraapia, mänguteraapia).	

6.2. Tugiteenuste rakendamise kord

Õpetajad jälgivad õpilase arengut ja toimetulekut koolis ja kui õpilasel ilmneb mahajäämus õppetöös ja/või ajutised raskused õpitulemuste saavutamisel, siis kohandavad klassi- või aineõpetaja(d) õpet lapse individuaalsest vajadusest ja võimetest lähtuvalt. Teadmiste ja oskuste paremaks omandamiseks võib õpetaja õppetöös teha järgmisi muudatusi:

- täiendav tööjuhendite selgitamine;
- erineva raskusastmega ülesanded;
- kohandatud õppematerjalid;
- taju ja mälu toetavad abimaterjalid;
- juhendamine tööde täitmise käigus;
- lisaaja võimaldamine tööde sooritamisel.

Õpilane võib saada koolis täiendavat tuge kolmel eri tasandil: üldine-, tõhustatud- ja erituge.

Üldist tuge võivad vajada eelkõige riikliku õppekava alusel õppivad õpilased, kellel on ajutine kirjutamis ja/või lugemisraskus, õpiraskus või kellel on tekkinud takistused koolikohustuse täitmisel või mahajäämus õpitulemuste saavutamisel. Üldise toe rakendamisel tagatakse õpilasele ajutiselt või perioodiliselt:

- individuaalne lisajuhendamine;
- tugispetsialistide teenuse kättesaadavus;
- vajadusel õpiabitunnid individuaalselt või rühmas.

Kool võib õpilase individuaalse arengu toetamiseks või tema varasema õpikogemuse arvestamiseks kokkuleppel lapsevanemaga teha muudatusi või kohandusi õppesisus, õppekoormuses, õppekorralduses ja õppekeskkonnas, kui sellega ei kaasne õppeaja muutumist võrreldes nominaalse õppeajaga ega riiklikes õppekavades sätestatud õpitulemuste vähendamist või asendamist.

Kokkulepe vormistatakse kooli ja õpilase või piiratud teovõimega õpilase puhul vanema vahel õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardil.

Kui koolis rakendatud üldine tugi ei ole piisav õpilase toetamiseks vajalikul määral ega anna õpilase arenguks soovitud tulemusi, siis rakendatakse koolivälise nõustamismeeskonna (Rajaleidja) soovitusel ja lapsevanema kirjalikul nõusolekul tõhustatud tuge või erituge. Sellisel juhul on õpilane käsitletav haridusliku erivajadusega õpilasena.

Tõhustatud tuge rakendatakse õpilasele, kes oma püsiva õpiraskuse, psüühika- ja käitumishäire või muu tervise seisundi või puude tõttu vajab vähemalt üht järgmistest teenustest:

- pidevat tugispetsialisti teenust ja individuaalset õppekava ühes, mitmes või kõikides ainetes;
- pidevat tugispetsialistide teenust ja osajaga õpet individuaalselt või rühmas;
- pidevat tugispetsialistide teenust ja individuaalset tuge klassis toimuva õppetöö ajal;
- õpet eriklassis.

Erituge rakendatakse õpilasele, kes tulenevalt tema raskest ja püsivast psüühikahäirest, intellekti- või meelepuudest või liitpuudest vajab:

- puudespetsiifilist õppekorraldust, -keskkonda, -metoodikat, -vahendeid ning õppes osalemiseks pidevat tugispetsialistide teenust lõimituna sotsiaal- või tervishoiuteenustega või mõlemaga;
- osajaga õpet individuaalselt või rühmas või pidevat individuaalset tuge klassis või õpet eriklassis.

Individuaalne õppekava

Individuaalne õppekava (IÕK) on õpilasele koostatud õppekava, milles kirjeldatakse konkreetsele õpilasele võimetekohaseks õppimiseks ja arenemiseks vajalikke tingimusi.

Kool koostab õpilasele individuaalse õppekava juhul, kui:

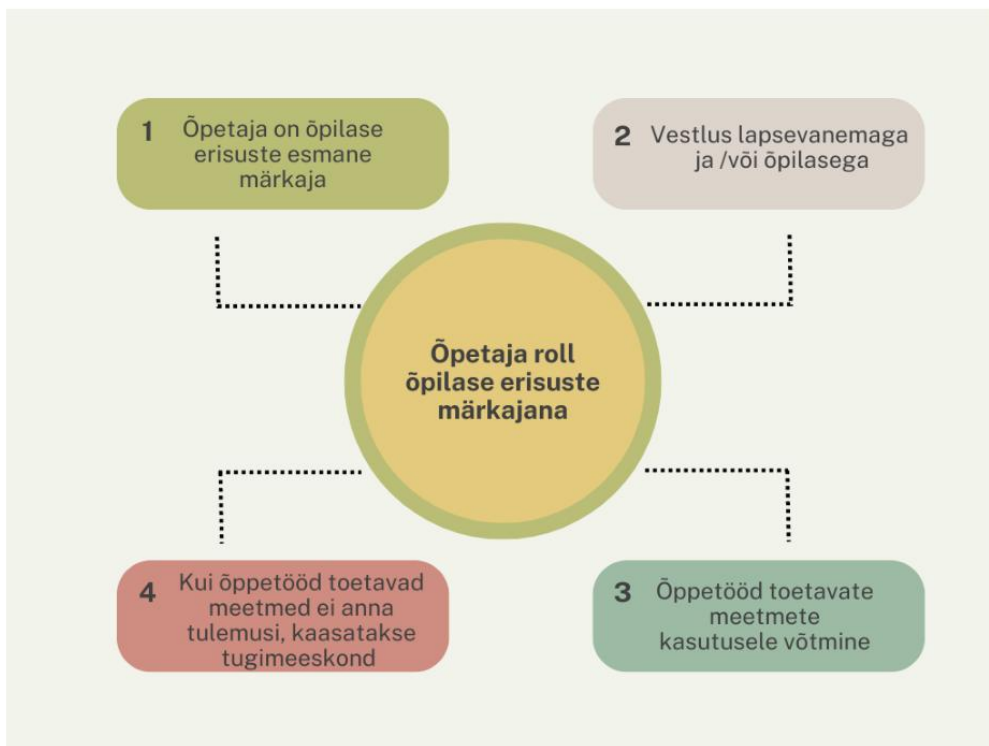
- õpilasele rakendatakse õppekorraldust, mille puhul õpilane on väga vähesel määral kaasatud klassis läbiviidavasse õppesse;
- õpilase õppekava erineb klassile koostatud õppekavast;
- õpilase klassi läbimise aega või nominaalset õppeaega muudetakse;
- koolivälise nõustamismeeskond on andnud õpilase arengu toetamiseks soovitusi vähendada või asendada riiklikes õppekavades sätestatud õpitulemusi või vabastada õpilane kohustusliku õppeaine õppimisest.

Individuaalse arengu jälgimise kaart

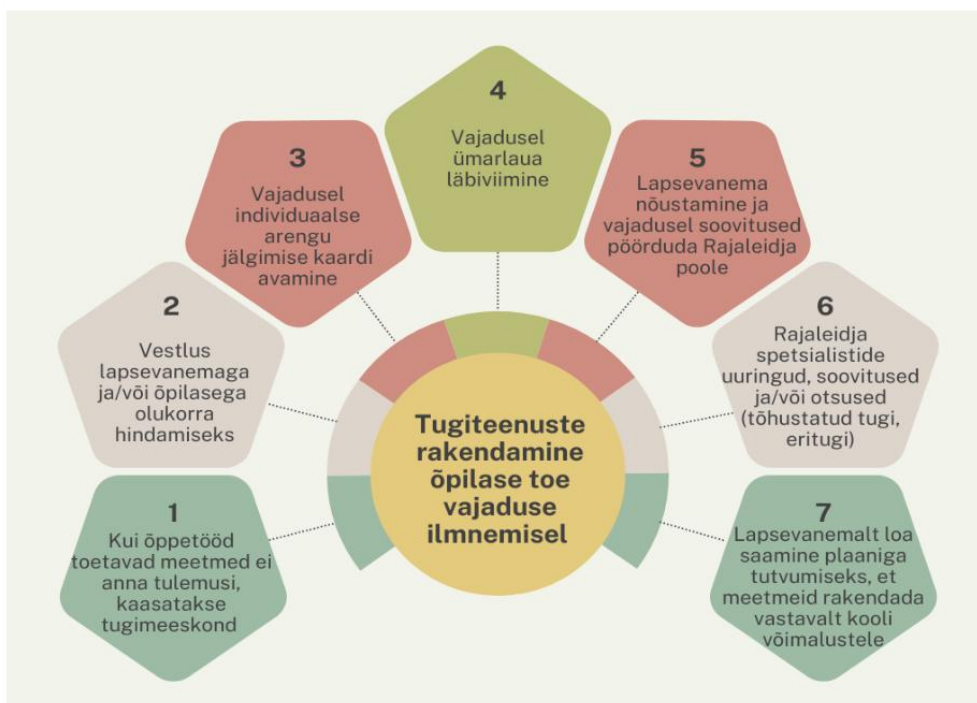
Toemeetmete rakendamise perioodil jälgivad õpilasega tegelevad õpetajad ja tugispetsialistid õpilase arengut ja toimetulekut. Vähemalt üks kord aastas dokumenteeritakse õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardil (IAJK) õpetajate ja tugispetsialistide tähelepanekud ning soovitusel, rakendatud ja rakendatavad teenused ja tugi ning hinnang nende tulemuslikkuse kohta. IAJK avamisest Stuumiumi keskkonnas teavitatakse õpilase vanemat kirjalikult ja lapsevanem saab kaardiga tutvuda Stuumiumis õpilase profiili alt.

6.2.1. Õpilase toe vajaduse väljaselgitamine ja toe rakendamine

Allpool olevatel joonistel on välja toodud õpetaja roll õpilase erisuste märkajana ja esmane tegevusprotsess (Joonis 3) ja tugiteenuste rakendamine õpilase toe vajaduse ilmnemisel (Joonis 4).

Joonis 3. Õpetaja roll õpilase erisuste märkajana ja esmane tegevusprotsess

Joonis 4. Tugiteenuste rakendamine õpilase toe vajaduse ilmnemisel